

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ"

II Всеукраїнська науково-практична конференція

ЖУРНАЛІСТИКА ТА СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ
в контексті становлення
громадянського суспільства в Україні та світі:
виклики, тенденції, перспективи

15 березня 2024

Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет журналістики

ЖУРНАЛІСТИКА ТА СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ І В СВІТІ: ВИКЛИКИ, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали

II Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Одеса, Національний університет «Одеська юридична академія»,
15 березня 2024 року)

Одеса 2024

Відповідальний за випуск:

Скалацька Олена Віталіївна

– доктор філософських наук, доцент, декан факультету журналістики
Національного університету «Одеська юридична академія»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [наук. ред.
В.Колкутіна, упоряд. Ю.Грушевська]. Одеса: Національний університет
«Одеська юридична академія», 2024. 151 с.

Матеріали конференції присвячені визначенню перспективних напрямів
досліджень журналістики й соціальних комунікацій.

Призначається для науковців і викладачів у галузі соціальних комунікацій, а
також аспірантів, студентів і широкого кола читачів.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

РОЗРОБКА КОНЦЕПЦІЇ І СТВОРЕННЯ СЕРІЇ ПОДКАСТІВ НА ТЕМУ ПІДТРИМКИ ГРОМАДЯНАМИ, СПІЛЬНОТОЮ М. ОДЕСИ ФОРМУВАНЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ	50
Колесник Вікторія	
РОЛЬ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ ДЛЯ ПРОСУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ БРЕНДУ «ОДЕСЬКА БУЛОЧНА»)	55
Кукін Андрій	
ПСИХОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИХ МАС-МЕДІА ЯК ФЕНОМЕНУ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЖУРНАЛІСТА	60
Кузьміна Дарина	
ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПЛЕЙНЕРІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ТА ПОЯСНЕННЯ КЛЮЧОВИХ ПРОБЛЕМ У МЕДІАПРОДУКТАХ(НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТУ «КРИМ.РЕАЛІЇ»)	64
Лиса Вікторія	
ЖАНРОВІ ПЕРЕВАГИ ПОДКАСТІВ У СУЧАСНІЙ ЖУРНАЛІСТИЦІ	68
Литвиненко Поліна	
ПРИЙОМИ ПОРТРЕТНОГО ІНТЕРВ'Ю	72
Літвінчук Ірина	
КОМУНІКАТИВНА РОЛЬ РЕКЛАМИ	76
Макеєва Іванна	
ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖУРНАЛ ЯК ЗАСІБ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	79
Матвєєва Ксенія	
КОНЦЕПЦІЯ ПРОСУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НА РИНКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ..	82
Панченко Ксенія	
ТЕХНОЛОГІЇ РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ НА УКРАЇНСЬКИХ ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ (ПОДКАСТИНГ)	87
Работін Юрій	
ЖУРНАЛІСТИ ПІВДЕННИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ НЕ ЗАЛИШИЛИСЯ «САМ НА САМ» З ПРОБЛЕМАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ	91
Русакова Юлія	
ТЕНДЕНЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ ЖАНРУ «ЕКСПЛЕЙНЕР» В ПОЯСНЮВАЛЬНІЙ ЖУРНАЛІСТИЦІ	95
Ричка Т.	
ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	100
Савенкова Анастасія	

Кузьміна Дарина

**ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПЛЕЙНЕРІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ
ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ТА ПОЯСНЕННЯ КЛЮЧОВИХ ПРОБЛЕМ У
МЕДІАПРОДУКТАХ(НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТУ
«КРИМ.РЕАЛІЇ»)**

У тезах розглядається важливість експлейнерів в сучасній українській журналістиці на основі аналізу досліджень та практичних прикладів їхнього застосування, зокрема у проєкті «Крим.Реалії». Робота аналізує популярність експлейнерів та їхній вплив на рівень довіри аудиторії до медіа. На прикладі матеріалів Олени Юрченко показується ефективність експлейнерів як інструментів візуалізації та пояснення ключових проблем у медіапродуктах.

Ключові слова: журналістика, експлейнер, пояснювальні матеріали, довіра до медіа.

The importance of explainer sin modern Ukrainian journalism is examined in this paper based on research analysis and practical examples of their application, particularly in the "Crimea.Realities" project. The paper analyzes the popularity of explainers and the impact on the audience's trust in the media. Using materials from Olena Yurchenko, the effectiveness of explainers as tools for visualizing and explaining key issues in media products is demonstrated.

Keywords: journalism, explainer, explanatory materials, media trust.

У сучасному інформаційному світі, коли доступ до інформації став надзвичайно легким, швидким та перенасиченим важливо не лише надати читачам якісну та перевірену інформацію, а й зробити її максимально зрозумілою та привабливою. Таким чином, журналісти фільтрують, аналізують та розповсюджують новини, роблять їх більш доступними для широкої аудиторії медіа. Проте, зі зростанням обсягу даних не завжди відбувається відповідне збільшення здатності суспільства правильно тлумачити цю інформацію. Тому стає важливим надати ефективно та зрозуміле пояснення отриманої інформації аудиторії.

Згідно з результатами дослідження, проведеного USAID-Internews із вивчення споживання медіа, у 2023 році спостерігалось послаблення позицій класичних видів ЗМІ, до прикладу телебачення як джерело новин

використовують 30% опитуваних, однак зростає підвищення попиту до новинних сайтів, адже їх читають 40% респондентів.[1] У зв'язку з цим, експлейнери стають все більш популярними, оскільки ці відеоматеріали розкривають сутність складних питань, алгоритмів, моделей та прийнятих рішень через візуальну складову, що значно полегшує сприймання інформації. Разом з тим, прозорість алгоритмів пошуку інформації та їх висвітлення в пояснювальних відеороликах, сприяє формуванню довіри до журналістського контенту. Адже читачі отримують можливість зрозуміти процес збору та обробки даних, на підставі яких були зроблені висновки, а також врахувати фактори, що впливають на вибір певних відомостей чи фактів.

Загалом, експлейнер, як інструмент подачі інформації, прийшов до журналістики з маркетингу. Оскільки вони поєднують у собі прагнення розказати складні речі простими словами та прагнення подати складну інформацію доступними та привабливими аудіо-візуальними засобами[2, с.19].

Після перегляду низки експлейнерів на сайті проєкту «Крим.Реалії», можна виділити такі принципи їхнього використання в сучасній журналістиці: доступність інформації для широкої аудиторії різного віку за рахунок уникання складних термінів, фахової лексики та надмірної технічності в тексті; використання діаграм, графіків, схем та ілюстрацій аби покращити розуміння складної інформації; наявність бекграунду в матеріалі для пояснення того, чому певна тема або подія є важливою і заслуговує на увагу аудиторії; експлейнери повинні розкривати складні поняття на прості компоненти, а журналісти, в свою чергу, мають докладно пояснити усі наявні в матеріалі терміни, технології або процеси, розбиваючи їх на невеликі частини та надаючи детальні пояснення кожної з них; потрібно надавати аналіз і майбутні перспективи після вирішення певного питання, якщо такі є, для того, щоб допомогти аудиторії зрозуміти важливість питання і його вплив на ситуацію в цілому.

Українська журналістика нерідко стикається з проблемою поширення інформаційно-психологічних операцій та недостовірних новин, особливо після початку повномасштабного вторгнення. У цьому контексті використання експлейнерів допомагає журналістам зробити їхню роботу більш прозорою та переконливою для аудиторії. Пояснювальні матеріали надають факти, графіки, статистику та аргументи, що підтверджують інформацію, а також мають обов'язково посилатися на відповідні джерела чи експертів.

Матеріал журналістки та радіоведучої Олени Юрченко «Демонтаж Керченського мосту – це реально? Чому Україні не потрібен міст між Кримом і Росією» – є досить влучним прикладом експлейнеру, як інструменту візуалізації та пояснення ключових концепцій у медіапродуктах, в межах проєкту «Крим.Реалії»[3]. Оскільки він відповідає на питання «що?», «як?» та «чому?», тобто авторка матеріалу чітко пояснює читачам що таке керченський міст, як його будували та чому він має бути зруйнований. До того ж, Олена Юрченко залучила до свого матеріалу декілька фахівців, які надали їй коментарі на різні теми пов'язані з вищезазначеними питаннями (рис. 1а). Окрім коментарів, журналістка в матеріалі використовує також і візуальні елементи, такі як: фото, на яких зображено людину чи місце про яку у тій частині тексту йдеться мова та скріншоти з системи моніторингу суден MarineTraffic (рис. 1б). Таким чином, використання фото допомагає створити певну додаткову інформацію для людей, які не одразу зможуть зрозуміти про яку персону чи локацію говориться в тексті.

До того ж, в матеріалі Олени Юрченко є чіткий аналіз ситуації та її наслідків, що є важливою складовою експлейнеру. Таким чином вона допомагає аудиторії оцінити ключову концепцію і проблематику наслідків побудови Керченського мосту, а також наводить перспективи з коментарями експертів щодо його зруйнування, аби в свою чергу допомогти читачам зрозуміти важливість цього питання і його вплив на майбутнє нашої країни.

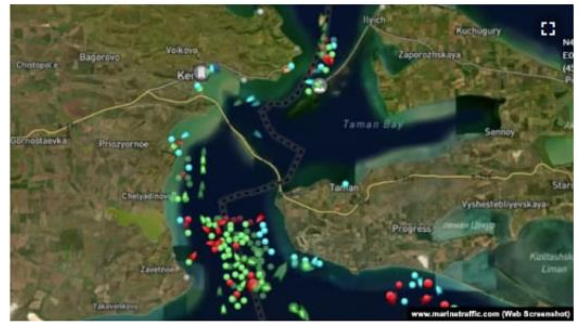
Параметри мосту

Ширина судноплавного прольоту мосту через Керченську протоку становить 227 метрів, висота судноплавного прольоту (арки) – 35 метрів. За словами Андрія Клименка, такої висоти недостатньо для того, щоб під мостом проходили великі судна.

“ Будівництво мосту заввишки 35 метрів фактично позбавило цілий клас суден можливості проходити Керченською протокою

Андрій Клименко

– Мости, які раніше будувала Росія, а також мости, які зараз будують через протоки в Європі, Азії – значно вищі. Всі розуміють, що, коли судно проходить під мостом, воно не може йти впритул. Будівництво мосту заввишки 35 метрів фактично позбавило цілий клас суден можливості проходити Керченською протокою. Якщо раніше там могли проходити судна, здатні взяти на борт 30-40 тисяч тонн вантажу, то тепер – максимум 12-15 тисяч тонн. Потрібно враховувати, що судна до порту Маріуполь йдуть порожніми, їх висота – на 6-9 метрів вища, ніж у завантаженого судна, і наявність баласту проблему не вирішить. Глибина в районі Маріуполя, Бердянська складає близько 8-9 метрів, тут кожен метр має значення. Таким чином, висота Керченського мосту була в Росії спеціально розрахована.

Скупчення суден, що очікують дозволу на прохід Керч-Сікальським каналом, біля виходу в Керченську протоку. Дані системи моніторингу суден Marine Traffic, лютий 2023 року

а)

б)

Рис 1. Фрагменти з журналістського матеріалу проєкту «Крим.Реалії».

Джерело: Демонтаж Керченського мосту – це реально?; Олена Юрченко, 2023.б)

Як бачимо, експлейнери є дуже важливим інструментом візуалізації та пояснення ключових проблем у медіапродуктах. Вони певним чином поліпшують сучасний інформаційний простір, адже допомагають журналістам ефективно розбиратися в складних темах та підвищувати рівень довіри до медіа. Крім того, вони сприяють популяризації науки та технологій, спонукаючи громадян до самостійного осмислення інформації та активної участі у суспільному діалозі.

Література

1. Дослідження “Українські медіа, ставлення та довіра 2023р.”. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://internews.in.ua/uk/news/ukraintsi-znachnoiu-miroiu-pokladaiutsia-na-telegram-kanaly-dlia-otrymannia-novyn-pid-chas-viyny/>
2. Ломакіна Ангеліна «“Детектор Виборів”: серія відеоматеріалів» - Львів, 2019. - 68 арк.
3. Юрченко О. Демонтаж Керченського мосту – це реально? Крим.Реалії. URL: <https://ua.krymr.com/a/krym-mist-kerchenska-protoka-zahroza-demontazh/32358442.html>

Науковий керівник: Мацшина Ірина Віталіївна – доктор політичних наук, професор кафедри журналістики Національного університету «Одеська юридична академія»